

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

4 november 2025

Ons kenmerk
DOS-2015-0005387
PZH-2025-881720638

Uw kenmerk**Bijlagen**

-

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Rolneming provincie bij warmtesystemen en
warmtebedrijf

Geachte Statenleden,

Met deze brief informeren wij u over de provinciale rolneming bij de ontwikkeling van warmtesystemen en onze positie ten aanzien van deelname in een warmtebedrijf.

Hiermee geeft het college tevens invulling aan de toezegging in de GS-brief *Appreciatie nMIEK-advies "Vlottrekken warmte in Zuid-Holland"* (3 december 2024; PZH-2024-864298258 DOS-2015-0005387) om de Staten nader te informeren over de provinciale rolneming.

Aanleiding

In het nationale Klimaatakkoord uit 2019 is afgesproken dat Nederland in 2050 een klimaatneutrale energievoorziening heeft. Het Klimaatakkoord is door het IPO ondertekend en daarmee hebben de provincies zich gecommitteerd aan deze doelstelling. Dit heeft doorwerking voor de provinciale rol in de energietransitie, waaronder de inzet op de warmtetransitie. De directe wettelijke taak in de warmtetransitie is voor provincies zeer beperkt maar de klimaatdoelen 2050 en het tussendoel van 55% CO₂-emissiereductie in 2030 leggen een verantwoordelijkheid neer bij alle overheden.

Warmtenetten en de warmtetransportleidingen die deze aan warmtebronnen koppelen, vormen in Zuid-Holland een essentieel onderdeel van de warmtetransitie.

Om tot een succesvolle doorontwikkeling van deze collectieve warmtesystemen te komen, is het noodzakelijk de provinciale rol en inzet waar mogelijk te versterken. Dit wordt onderstreept door het nMIEK-advies "Vlottrekken van warmte in Zuid-Holland", waarover u in december 2024 bent geïnformeerd. Hierin is beschreven dat de provincie meer dan nu het geval is een rol zou moeten spelen in de bovenregionale sturing, coördinatie en samenwerking.

Deze versterkte inzet ligt in het verlengde van de verbindende en faciliterende rol die de provincie nu vervult en vraagt van daaruit om een meer coördinerende invulling. Daarmee kan de provincie effectiever bijdragen aan de ontwikkeling van warmtesystemen en een optimale verdeling van warmte uit grote bronnen. Dit sluit aan bij ons coalitieakkoord, waarin is aangegeven dat wij inzetten op versnelde onafhankelijkheid van aardgas, optimaal gebruik van eigen warmtebronnen in de

provincie en het stimuleren, versnellen en in publieke handen geven van bovenlokale warmtesystemen. Ook sluit het aan bij de behoefte aan coördinatie op dit vlak vanuit de gemeenten en andere stakeholders, zoals de warmtebedrijven. In het Klimaatakkoord is bepaald dat de gemeenten de regie hebben in de warmtetransitie en onze inzet is er dan ook vooral op gericht de gemeenten in staat te stellen deze regie effectief te kunnen voeren door bovenlokale coördinatie op transport en bronnen van duurzame warmtebronnen.

Met deze coördinerende rol is een aantal essentiële belangen gemoeid:

- **Betaalbaarheid voor de eindgebruikers/ inwoners** om de overstap te kunnen maken naar een duurzame warmtevoorziening. Warmtenetten zijn in veel wijken en glastuinbouwclusters het duurzame alternatief met de laagste maatschappelijke kosten. Met de inzet op de invulling van passende nationale randvoorwaarden via het nMIEK Warmtesysteem Zuid-Holland dragen we bij aan de betaalbaarheid voor de eindgebruiker.
- **Integratie van warmtenetten in het totale energiesysteem:** collectieve warmte ontlast het elektriciteitsnet in hoge mate. Het resultaat is dat bedrijven en andere aanvragers minder lang in de wachtrij voor aansluiting op het elektriciteitsnet staan. Indien collectieve warmte niet wordt toegepast leidt dit tot een hoge mate van elektrificatie van de warmtevoorziening en dit vergroot de energievraag, die al erg hoog is. Dit dreigt ten koste te gaan van andere ontwikkelingen in de provincie die van elektriciteit afhankelijk zijn en versterkt de netcongestie. Bovendien wordt voor de extra elektriciteit voor verwarming de noodzaak voor extra duurzame opwek voorkomen. Ter vergelijking: dit komt neer op bijvoorbeeld de plaatsing van vele tientallen tot circa 500 windturbines om aan de (piek-)vraag naar warmte te voldoen.
- **Warmtebronnen in de eigen provincie benutten.** Geothermie en restwarmte uit de haven van Rotterdam bieden juist in onze provincie de potentie voor relatief betaalbare warmte voor de eindgebruikers.

Invulling van de samenwerking en coördinatie

De nMIEK-status van het warmtesysteem Zuid-Holland is door het Rijk met 2 jaar verlengd. Dit versterkt onze positie om de ontwikkeling van de benodigde landelijke randvoorwaarden voor de verdere ontwikkeling en de betaalbaarheid van warmtesystemen in Zuid-Holland mede vorm te geven.

In lijn met het nMIEK-advies, dat uitgaat van zes grote warmtesystemen en lokale oplossingen, werken wij samen met onze partners aan een clusteraanpak in Holland-Rijnland, Rotterdam, Haaglanden, Oostland, Westland en Drechtsteden en de ontwikkeling van lokale warmteoplossingen in andere delen van de provincie waar warmtenetten geen haalbare oplossing vormen.

Aansluitend op deze clusteraanpak zet de provincie in op:

- **Coördinatie van Warmtetransport- en verbidingsnetten:**
 - Programmeren van grootschalige warmtetransport- en verbidingsnetten over meerdere clusters, aansluitend op de warmtevraag uit de clusters en het aanbod van warmte uit grote bronnen. Deze programmering vraagt om afstemming in een

bronnenstrategie waarbij de verschillende warmtebronnen, met name geothermie en restwarmte, in samenhang met het transport en de verbindingen met lokale warmtenetten worden ontwikkeld en ontsloten.

- Ruimtelijke verankering van toekomstige warmtetransport- en verbindingen in het provinciaal Omgevingsbeleid en het -op verzoek- coördineren en uitvoeren van ruimtelijke inpassingsprocedures. Dit is met name een optie wanneer de aanleg van een transportleiding voor warmte meerdere gemeenten betreft en dit leidt tot een snellere procedure.
- **Coördinatie van restwarmte binnen een bronnenstrategie:**
 - Ontwikkelen en uitvoeren van een bronnenstrategie voor optimale inzet en verdeling van grote warmtebronnen zoals geothermie en restwarmte
 - Programmeren en coördineren van een programma restwarmte binnen deze bronnenstrategie
 - Aansluiting op de warmtevraag uit de warmteclusters
- **Integreren van warmtesystemen in het toekomstig energiesysteem**
 - Binnen het pMIEK borgen en versnellen van warmteprojecten in het totale energiesysteem van Zuid-Holland.
- **Ondersteuning gemeenten bij de aanpak voor lokale warmteoplossingen**
 - Complementair aan het Nationaal Programma Lokale Warmte verbinden en faciliteren van kennisuitwisseling en processen tussen gemeenten.

Deze provinciale rol is passend bij het benodigde schaalniveau en de regio-overstijgende samenwerking.

Aansluitend gaan we landelijke samenwerkingen aan. We verbinden de aanpak in Zuid-Holland via het nMIEK met het ministerie van Klimaat en Groene Groei. In het kader van het nMIEK programma Warmtesysteem Zuid-Holland overleggen we met het ministerie over effectieve programmering van de warmtesystemen in de clusters, het ontwikkelen en ontsluiten van bronnen en het zorgdragen voor passende nationale randvoorwaarden. Binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) is de provincie Zuid-Holland trekker van de portefeuille 'Warmte'. Hierdoor is de provincie namens het IPO nauw betrokken bij de landelijke processen rondom de Wet collectieve warmte (Wcw) en het borgen van de betaalbaarheid van de warmtetransitie.

Daarnaast zal de provincie ook de rol nemen die haar wordt toebedeeld in de nieuwe wettelijke kaders voor warmtevoorzieningen: De Wcw en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw):

- In de Wcw is de plicht voor gemeenten opgenomen om een zienswijze te vragen aan Gedeputeerde Staten als er een gemeente-overstijgende warmtebron voorzien wordt voor een beoogde aanwijzing voor een warmtekavel.
- Uit de Wgiw volgt een rechtsplicht voor gemeenten voor de uitvoering van het warmteprogramma, en dit valt daarmee onder het reguliere bestuurlijke toezicht van de provincie op de gemeente (paragraaf 5.2 van de memorie van toelichting bij de Wgiw).

Geen deelname warmtebedrijf

Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Wcw is verkend of deelname van de provincie in één of meerdere warmtebedrijven meerwaarde biedt, aansluitend op het effectief invullen van de beschreven provinciale rol.

Met de komst van de Wcw komen integrale warmtebedrijven voor tenminste 51% in publieke handen. Dit is conform de inzet en wens van de provincie. In een aantal andere provincies wordt ook de deelname in publieke warmtebedrijven verkend.

Na zorgvuldige verkenning hebben wij besloten vooralsnog geen deelname in een warmtebedrijf te ambiëren. Om de doelstelling voor collectieve warmte te halen kan onze rol effectief worden ingevuld door de beschreven uitvoering en rolneming in het nMIEK programma Warmtesysteem Zuid-Holland. Een financiële deelneming is daarvoor niet nodig. We zullen blijven evalueren of onze rol in het licht van de doelstelling aangepast moet worden.

We hebben er vertrouwen in dat de provincie met de invulling van de omschreven rol voor de inwoners en bedrijven van Zuid-Holland een waardevolle bijdrage levert aan de verdere opschaling en versnelling van de warmtetransitie in de provincie.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

voorzitter,

mr. A.W. Kolff